

נאום הח' ל. אטכול

ישיבת המרכז בהתחפפות באי-ידיעת הסניפים

חל-אביב, 15.3.1945

ל. שקולניק: לא שמעתי את דברי הח' בן-גוריון, שמעתי רק חלק מדברי קפלן, ועל דבר אחד רוצה אני להעמיק כאן לפני נסיעתו, ורוחי שאלת המים.

אמר הח' קפלן שסיו בארץ שני מומחים בקנה מידה עולמי, ובאמת הם בעלי קנה מידה עולמי, ודבריהם נשמעו ועוד יישמעו, ויש הסיבות גדולה ומכרעת שאנחנו נקבל גושפנקא כזאת לימים הללו, לימי המעבר והמטא ומחן, גושפנקא של מאורות עולם.

ואני רוצה ללכת כזה לפי הסגנון האנגלי - אני רוצה להביע את צערי העמוק שקרה כך, שהכניות אשר עובדו בארץ בשיחוף מלא וגדול והמכריע של המוסדות האומיים - של הסוכנות היהודית, של הקרן הקיימת לישראל של הסתדרות העובדים - ע"י מומחים ארצישראלים, שקרה כך שבמסך שנתיים - שלום אשר ספלטו באלו אמרנו כל הזמן, קוינו שיבוא מישהו ויחווה את דעתו על החכניות שאנו מכינים בארץ. אך אחם שמעתם כבר גם מהחבר קפלן, שבאמריקה הוקם מוסד ציוני להכנון בארץ ישראל, ומכיון שהח' קפלן לא הזכיר שמה, אין אני רוצה להזכיר שמה, ויתכן שלאנשים העומדים בראש מוסד זה היה איזה ענין מיוחד, שיביאו מומחים לארץ מאמריקה. והם יראו לנו שאפשר לעשות איזה דבר, ואולי הייתה זאת בשבילם הפתעה והפיעה בלתי נעימה, שמוסדות פועלים בארץ, מוסדות לאומיים ומוסדות של פועלים ישמו על המדוכה הזאת בשנת 1941 והכינו חכניות, והחכניות הן חשובות, ואני מבין על זאת כאל מכה, ואולי מכה מכוננת ע"י כותות ציוניים באמריקה, שהחכניות שלנו, החכניות בארץ-ישראליות לא חבואנה בכלל לשולחן חות-הדעה של המומחים הללו. אם כי אני חושב זאת למכה ולמסגה, ואנו צריכים לחפש דרך - אני יודע שאין בזה חילוקי דעות עם קפלן, עלינו לחפש דרך שהכניות אלו לא הושלכנה לקרן זרית.

אני מסכים ללא כל ספק שבשביל לנהל מו"מ, בשביל להגיד לרוזבלט או לצ'רצ'יל, שאפשר ליישב בא"י מיליון יהודים, החימתו של איש זה או אחר, שהוא אמריקני, שוקלת יותר מאשר החימתו של המהנדס גלאס או של חברת א"י זו או אחרת, אבל אנו איננו צריכים לחזור לימים שהיו בראשית החגשמה הציונית, כאשר חטבו שכל אימפורט מחוץ-לארץ באנשים, במהנדסים, בחכניות, ורמי המלה האחרונה; המדומני, שאנו שלמנו הרבה "רכי-גלד".

עד אשר נוכחנו ואשר לנו שיש בארץ כוחות, מומחים, שעליהם לוחץ גם לחץ ציוני, מצוקת ישראל, זה לוחץ עליהם יותר מאשר על ציונים, על יהודים הבאים מן החוץ, ועל אחת כמה וכמה אם אלה הבאים הם זרים, נכרים, לא אחינו בני ישראל, אמנם יש הבדל גם אם הבאים ממדחקים הם מאחינו בני ישראל, אבל על אחת כמה וכמה אם הבאים הם גויים, ויש לנו בארץ מומחים יהודים, ציונים, וגם כאלה אשר יש להם חולשה ולהשתייך לחנוכה הפועלים.

הערה שניה באותו חנין - מכאן להגשמה. אני מכין שאין

לנו ברירה, שאנו צריכים את האבסורדיסטה העולמית, את מורי ההוראה הגדולים, כולנו נרכינן ראש בפניהם, הלואי ויגידו שאפשר להשקיע 4-5 מיליון דונם בא"י, אבל אחר כך כאשר תחילת ההגשמה, אין בינינו החושבים כי השקאת א"י תוגשם בבת אחת, כי מדובר על חכניות כלליות, וזה לא ייעשה לא בשנה אחת, לא בחמש שנים, אלא זה פרוצס שך 10-15-20 שנה, כאשר יחיו לנו אותו הסכום הגדול של 350 עד 400 מיליון לירות, כאשר נשקף את כל זה אז תהיה אפשרות קליפה ליותר מאשר מיליון יהודים, אבל כאשר יחילו ימי המעשה - הייתה רוצה שעל זה יהיה דיון בוועדה החקלאית, ואם תהיה ועידת המפלגה יהיה דיון בה, והגיע הרגע שחננו הפועלים תגיד ברורות, שאנו רואים את נכס המים כנכס הקרקע, כמו שנים הקרקע בארץ ישראל הלכנו בדרך הלאמתו, כל כמה שזה יהיה הלוי בחנוכה הפועלים, בחנוכה הציונית, עלינו לראות שגם נכס המים יולאם, אינני יודע איזה נכסים טבעיים יש לנו עוד בארץ - ישראל, כאשר נגלה אותם נדבר באיזו צורה נשתמש בהם, אבל בהתייבשות, בחקלאות, בקרקע, בנשמת הציונות, בנשמת חנוכה הפועלים אנו דאגנו לנכסים לאומיים, והמים הם הנכס השני, הזרוע השנייה, וקשה לעמים להגיד מה עדיף ממה - מים או קרקע, אך עלינו להגיד שהמים צריכים לחדול להיות סחורה עוברת לסוחר.

חנוכהנו התרכזת בזאת, לא לשוא הקימונו מכשיר

ומכשירים לכך, בחוכנו מקננת הדעה, רוחה בחוכנו המחשבה, הרעיון, התביעה, שנעמוד הכן, שחנוכהנו צריכה להיות המכשיר לעניני השקאה הארץ. אינני רוצה להשתמש עכשיו בסרמינולוגיה גבוהה ולהגיד: סוציאליזציה של המים, אלא אני אומר יש הלאמת הקרקע ותהיה הלאמת המים.

קפלן שמע את זאת ממני לא פעם אחת, אך אני לא שיעתי

טמנו בום דבר, קפלן למד מן האנבלים לעמים להסוע ולא לדבר, ולעמים הוא יודע הרבה יותר מאשר הוא אומר, וגם היום לא אמר לנו את הכל, בכל

חזמנוה אני לוחש לו של האוזן, שאנו צריכים לרצות שחנוכהנו תהיה המכשיר

בעניני המים, יש לנו חברת "מקורות", היא בנויה בצורה יפה, החצי לקרן היסוד ולקרן הקימה והחצי לתנועה הפועלים, למתישבים ולמיושבים, או נגיד למתישבים. זהו בנין המכשיר לעניני המים בארץ ישראל, ואנו צריכים לרצות שזה יהיה המכשיר המתאים.

אניני יודע אם הדברים מכוונים על ידי יודענו ניומן,

אשר בודאי רבים באולם מכירים אותו, שהוא עכשיו באמריקה, והוא פתח מסוד לחכונן בארץ ישראל, עלינו לראות שעניני המים לא יגלשו פהאום לידים הללו. אני יודע מדוע קפלן צוחק, לזה נחוצים הרבה מיליונים, ובאותה חברה "מקורות" יש אולי רק חצי מיליון, אבל לפני המש שנים לא היללנו שנגיע לספעלים הללו של "מקורות", ואני יודע שמפעלנו יתחיל גושים גושים, חלק חלק, ויהיה נחוץ מיליון אחד או שני מיליונים, ולא יבצר ולא ייפלא מאתנו להשיג את זאת, אנו יודעים את הכתובת ואת הדרכים לכך, ואנו יודעים לגייס כספים, אנו יודעים כל הקומבינציות, ואנו צריכים לא לתת שעניני המים יוצאו בירינו, וכל פעולתנו העצמאית, כל טאמנינו האצבעיים, דרכנו אנו יהיו לשוא, והשלטון על המים וחלוקתם יימסר לאיזו אדמיניסטרציה אחרת. אולי יגידו לנו שלא לה יוחד קל לגייס מיליונים, אך אנו ראינו את בעלי ההתישבות האלף, את סימון ואת ויטלס, ולא ראינו את הגדולות מהם, והם הרי קטורים בטבורם לאמריקה, ואנו גייסנו יותר מהם, גם כסף קפיטליסטי, כסף מסחרי. על יסוד הנסיון שלנו היה לחוגים הקפיטליסטיים אמון אינו, אמון יתר אלינו ולמוסדות שלנו מאשר אליהם.

אני רוצה שאם קפלן הלוח התכיעה הזאת, שאנו רוצים

שהמים יזרמו באפיקים כאלה, ובאפיקים תנועתיים כאלה יגיעו לסדות ההשקאה. הלוח אותו הברכה שהוא יצליח לכוון את הדברים בדרך-זו, והוא ידאג בינתיים להזרים לאפיקי אותו המכשיר אותם המיליונים ומאות אלפים הפונטים הנחוצים לפעולה זו. אבל המספרים הגדולים אינם מסחריים אחי, כי מחוץ לחכניות הגדולות יש במסרדי "מקורות" מלבד החכניות של השקאה ארץ ישראל במיליוני דונמיה, חכנת כלל ארץ ישראל, וקפלן יודע את זאת, כי החכניות הוכנו גם באמצעי הסכונות היהודיות, יש גם חכניות גושים, חלקיות, ואילו היו אומרים לנו, שבעבור שנה או שנתיים רוצים להעלות 10 אלפים או 5 אלפים מטפות יהודיות, אם זה בעמק, אם זה בצפון, או זה בדרום - יש לנו חכניות, וכבר עובדים עליהן, ויש לזה גם יסוד כספי בחכנתנו היום בארץ ישראל.

אם זאת רציתי להגיד בענין זה, כי אני חושב זאת
לאחד הענינים המרכזיים בחיינו הכלכליים, בחיינו הקולוניאליים -
לאמת המים יוצרו החיים, היוצר ההתייבשות היהודית, כאן המפתח,
והתקופה הזאת צריכה להיות התקופה המבשרת את עמדתנו, כאשר סגלטים
על עניני המים מבחינה צבאית, ציונית, פועלית.